

CARSTUL DIN BIHORUL NORDIC- VALORIFICARE TURISTICA

Prof. NICOLAE VEREȘ - Școala cu clasele I-VIII "Avram Iancu", Abrud

Prof. CORNEL RESIGA - Colegiul Național "Avram Iancu", Câmpeni

1. Localizarea zonei si locul ei în Munții Apuseni

Cetățile Rădesei, Cheile Someșului Cald și zona Padiș-Cetățile Ponorului sunt situate în Munții Bihorului, care ocupă o poziție centrală în ansamblul Munților Apuseni. Munții Bihorului sunt locul de îmbinare a Munților Gilău, Vlădeasa, Metaliferi și Codru-Moma. În cuprinsul Munților Bihor se pot identifica doua subunitati: Bihorul de sud, denumit și Masivul Biharia, care este alcătuit din șisturi cristaline și granite de vârstă precambriană și Bihorul de nord, unde predomină calcarele masive ce alternează cu pachete mai subțiri de conglomerate, gresii și șisturi violacee.

Cetățile Rădesei și Cheile Someșului Cald se află situate la izvoarele Someșului Cald care se învecinează la sud cu Bazinul închis Padiș-Cetățile Ponorului, de care îl desparte culmea Măgura Vânăță.

Bazinul Padiș-Cetățile Ponorului este un bazin hidrografic închis care este înconjurat de bazinele văilor Someșului Cald, Arieșului și Crisului Negru, cărora nu le aparține însă morfologic, fiind limitat de creste separatoare. Acest bazin este delimitat de bazinul Crisului Negru prin creasta care leagă vârful Vărășoia de vârful Glăvoiu; față de bazinul Someșului Cald, situat la nord, prin creasta ce leagă vârful Vărășoia de Măgura Vânăță și Biserica Moțului; față de bazinul Arieșului situat la est și sud, prin creasta ce trece prin vârfurile Biserica Moțului, Bălăceana, Gârdișoara, Chicera și Glăvoiu. Culmile amintite formează o cunună neîntreruptă închizând astfel un teritoriu ce nu are nici o scurgere de suprafață. Drenajul apelor se face pe sub această culme, spre

bazinul Crisului Negru, în Valea Galbenei. Din punct de vedere hidrologic, acest bazin închis aparține Crisului Negru, morfologic și hidrografic însă el este lipsit de scurgere de suprafață.

2. Prezentarea reliefului carstic ca resursă de atracție turistică

Munții Bihor au o constituție geologică complicată cu roci impermeabile paleozoice, peste care se află diverse calcare și dolomite mezozoice. Procesele carstice au dat naștere unor platouri ce se desfășoară la altitudini de 1200 m, ceea ce face ca relieful să fie destul de șters, fără culmi pregnante. În acest ansamblu sunt tăiate văi adânci ce delimitează marile compartimente morfologice, cum sunt văile afluate ale Crisului Negru, Someșului Cald și ale Arieșului. Contrastul dintre văi și platouri este mare. În pereții văilor sunt săpate peșteri ce marchează adâncirea treptată a văilor. Platourile dintre văi prezintă întreaga gamă de forme exocarstice: câmpuri de lapiezuri, doline, polii și mai ales crâmpoie de rețele de văi dezorganizate prin captări subterane. Aceste văi determină bazine închise ce constituie elementul morfologic, hidrologic și speologic specific Munților Bihor. Drenajul bazinelor închise se face prin peșteri active de mari dimensiuni cum sunt: Cetățile Ponorului, Peștera Căput si Peșterile din Groapa de la Barsa.

Munții Bihor se bucura de o faimă mare în ce privește carstul și peșterile, datorită prezenței unor obiecte carstice cu totul remarcabile prin dimensiunea lor (Cetățile Ponorului, Cheile Someșului Cald, Cheile Galbenii, Ghețarul Scărișoara etc.), dar mai ales prin peisajul de o deosebită frumusețe și sălbăticie. Aceste elemente de peisaj si

numeroasele obiective turistice fac din Munții Bihor nu numai centrul turistic al Munților Apuseni, dar și una dintre cele mai valoroase zone turistice ale țării.

Zona Padiș - Cetățile Ponorului se subîmparte la rândul ei în mici bazine hidrografice dispuse etajat, de la 1200 m până la 980 m, pe care le vom descrie în continuare, pe scurt.

Platoul Padiș ocupă partea nordică a zonei. El este o mare depresiune aluvionară situată la 1200 m altitudine, ciuruită de doline și ponoare. Apele care se pierd aici sunt drenate aproape toate în unitatea morfologică Poiana Ponor și în Valea Bulzului.

În Padiș nu există decât o peșteră, cunoscută sub numele de Peștera din Padiș, iar pe creasta dinspre valea Bulzului, Peștera Șura Boghii.

Poiana Ponor este un mic bazin situat la sud de Padiș, mai jos ca altitudine, care reprezintă o adevărată polie, singura din țara noastră. Ea este drenată de apa ponoarelor din Padiș, care iese dintr-o peștera cu nume paradoxal, Izbulul Ponor.

Bazinul Izvorul Ursului - Pârâul Sec își adună apele din platoul carstic împădurit de o mare sălbăticie, Platoul Lumea Pierdută, în care se găsesc trei avene: Peștera Gemănata, Avenul Negru și Avenul Acoperit. Apa iese la zi prin izbulul Fântâna Rece și apoi se pierde în Peștera de la Căput.

Bazinul Băileasa - Cetățile Ponorului cuprinde Poiana Băileasa cu aspect de vale alungită și Valea Cetăților care se termină brusc în imensele incinte de piatră de la Cetățile Ponorului, cel mai grandios fenomen carstic de la noi din țară. Ele sunt formate din trei circuri (avene) mari de stâncă, aflate într-o imensă depresiune împădurită, adâncă de 300 m și cu diametrul, la partea superioară, de peste 1 km. Primul circ are un portal ce depășește 70 m înălțime; al doilea circ este de fapt un aven circular de 200 m înălțime, iar al treilea circ, cel mai mare, este separat complet de precedentele.

În Cetățile Ponorului apare apa din Poiana Ponor, Peștera Căput și de pe valea

cetăților și parcurge un traseu subteran de 1700 m, după care iese la zi în izbulul Galbenii, drenând astfel aproape în întregime bazinul închis Padiș - Cetățile Ponorului.

Pe creasta de cumpănă dintre Valea Galbenii și bazinul Padiș - Cetățile Ponorului se află avenul Bortig, adânc de 40 m, adăpostind în fund un ghețar natural.

Groapa de la Barsa este o depresiune de formă ovală, cu axa mare de 2 km și axa mică de un km. În Groapa de la Barsa există variate forme carstice după cum urmează: un ponor prăbușit, de mari dimensiuni, un aven cu pod natural și 11 peșteri. Cele mai mari sunt Peștera Zăpodie, care are 7 km lungime, și Peștera Neagra, de aproape 4 km. Sistemul subteran al Gropii de la Barsa se drenează spre Valea Galbenii prin câteva izbucuri.

Pe cumpăna de ape dintre Groapa de la Barsa și Valea Galbenii se află Ghețarul Focul Viu, al doilea ghețar din țară ca mărime, după Scărișoara.

Bazinul Văii Galbenii este situat la vest de Bazinul Padiș-Cetățile Ponorului, constituind drenajul acestuia. În ansamblu, bazinul Văii Galbenii este deosebit de interesant prin numărul mare de formațiuni carstice, prin sălbăticie și prin frumusețe. Zona de maxim interes este însă cea din jurul Izbulului Galbenii, una dintre cele mai sălbatice și grandioase zone carstice din țara noastră, declarată monument al naturii.

3. Potențial și schiță de program pentru amenajarea turistică a zonei

Cetățile Rădesei - Cheile Someșului Cald

! în Cetățile Rădesei se impune reamenajarea podețelor ce traversează pârâul ce curge prin această zonă;

! la intrarea în peșteră să se expună un panou explicativ cu harta arealului Rădeasa - Cheile Someșului Cald care să includă și conexiunile cu zonele turistice învecinate;

! realizarea unui circuit de siguranță cu plecare de la ieșirea din Cetățile Rădesei pe versantul drept al Cheilor Someșului Cald, sub vârful Căpița, trecerea

circuitului pe versantul stâng cu sens în amonte prin chei și închiderea lui în poiana Rădeasa.

Platoul Padiș - Poiana Ponor - Lumea Pierdută

- ! amplasarea unei hărți turistice complete pe un panou în punctul de intersecție al traseelor turistice - Cabana Padiș;
- ! în vederea satisfacerii cererii tot mai ridicate în ceea ce privește *cazarea* și masa se impune construirea unei unități de turism mixt (cazare-masă-informație) de mărime medie în arealul platoului Padiș;
- ! se impune modernizarea drumurilor forestiere ce urcă spre Padiș dinspre Valea Someșului Cald (Ic Ponor), dar și dinspre Valea Grisului Pietros (Pietroasa);
- ! în arealul Poiana Ponor se impune amenajarea unui refugiu situat în apropierea izbului Ponor;
- ! în arealul Lumea Pierdută - Peștera Căput ar fi indicat să se amenajeze un refugiu turistic pentru înnoptare.

Arealul Băileasa- Cetățile Ponorului

- ! se impune o mai bună întreținere a ramificației drumului forestier ce coboară din șaua Băileasa spre Cetățile Ponorului;
- ! în locul "*la grajduri*" s-ar impune ridicarea unei cabane care își justifică existența prin potențialul de atracție turistică deosebită pe care îl oferă Cetățile Ponorului;
- ! amenajarea scărilor de acces în Cetățile Ponorului prin dolina I și a celor de ieșire prin dolina 3;
- ! în peștera Cetățile Ponorului se impune amenajarea unui traseu subteran de sprijin, cel puțin până la primul lac;
- ! pentru o priveliște unică se impune amenajarea unor structuri de siguranță (metalice), care să înlocuiască actualele balcoane din bușteni, situate deasupra dolinelor 3 și 2;
- ! la intrarea în Cetățile Ponorului, instalarea unui panou cu informații turistice și ecologice;

Arealul Bortig - Izbul și Cheile Galbenei

- ! amplasarea pe cumpăna crestei Bortigului a unui panou cu informații legate de traseul și avenul Bortig;
- ! în punctul Izbul Galbenei se impune amplasarea unui panou cu hartă și informații legate de traseul anterior al apei ce iese prin izbul și continuarea prin cheile Galbenei, precum și racordul de trasee spre arealele turistice învecinate (Groapa Ruginoasă și Poiana Florilor);
- ! în sectoarele înguste ale cheilor Galbenei se impune amenajarea de podețe suspendate și cabluri de sprijin.

Arealul Poiana Florilor - Focul Viu

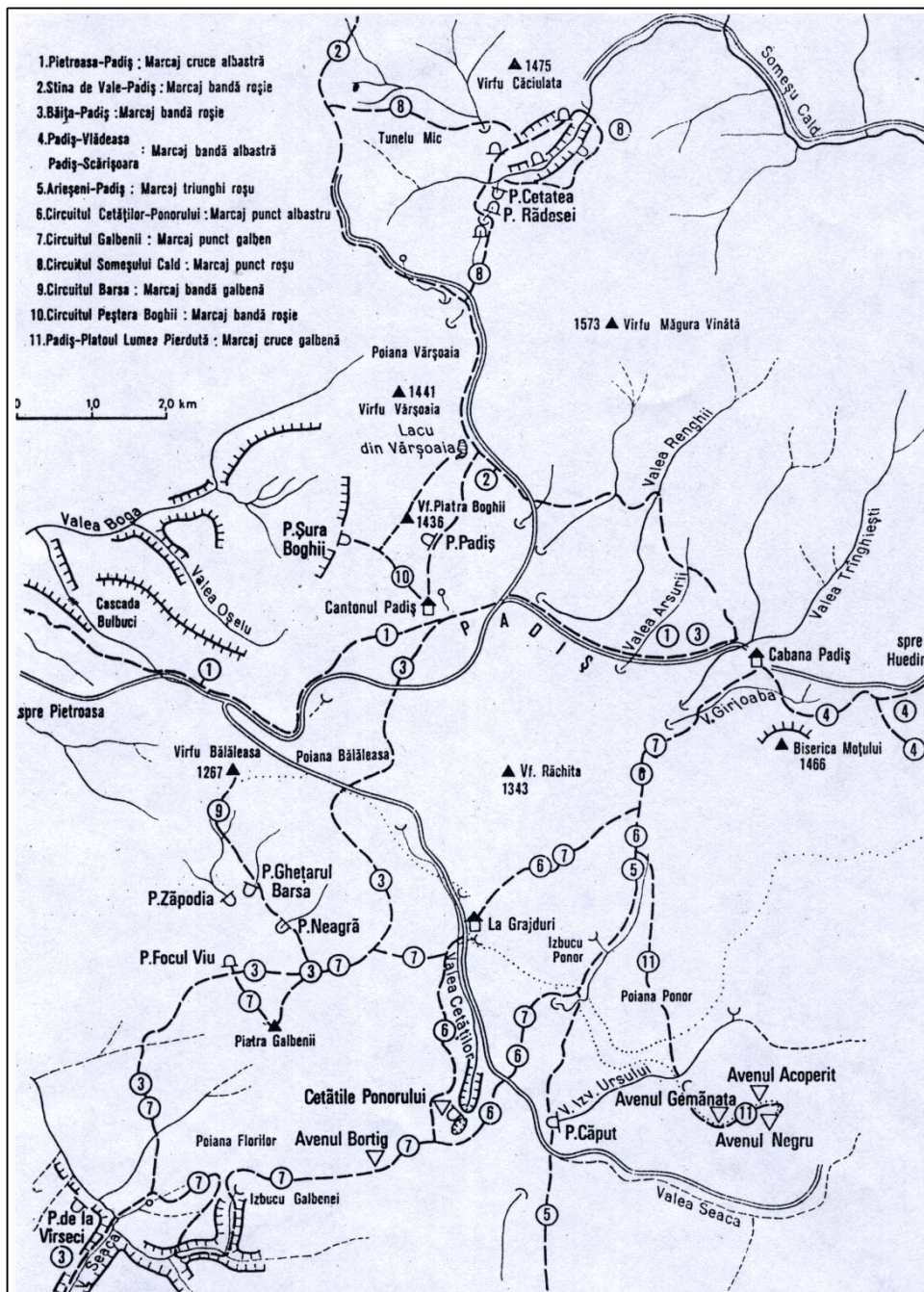
- ! având în vedere că Piana Forilor este un important nod turistic de trasee se impune întocmirea și afișarea unei schițe turistice detaliate al acestor trasee cu legăturile spre exterior;
- ! de mare folos pentru turiști ar fi amenajarea aici a unui popas turistic de noapte cu amenajări minime (refugiu, priciuri, dotări încălzire și pregătirea mesei);
- ! refacerea căilor de acces (de preferință scări) până în avenul Focul Viu;
- ! realizarea unui punct amenajat de belvedere pe Piatra Galbenei (bifurcație din traseul ocul Viu - Glăvoiu).

Din surse care țin de Institutul Speologic din Cluj Napoca, am aflat cu stupoare că un S.R.L. din Oradea, care sub pretextul amenajării și protecției obiectivelor din zona Padiș au consumat fonduri europene desființând vechile amenajări metalice de la intrarea în Cetățile Ponorului. Institutul Speologic din Cluj Napoca a intervenit până la forurile centrale, dar fără nici un rezultat.

Bibliografie

1. M. Bleahu și colaboratorii - Peșteri din România, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
2. M. Bleahu și S. Bordea - *Munții Bihor Vlădeasa*, Ed. Sport - Turism, București. 1981.

3. M. Gâdea și T. Simion - *Potențialul turistic al României*, Ed. Universității București, 2006.
4. P. Cocean - *Munții Apuseni - Procese și forme carstice*, Ed. Acad., Buc., 2000.
5. P. Cocean - *Chei și defilee în Munții Apuseni*, Ed. Academiei, București, 1988.

Schița zonei Padiș - Cetăția Ponorului